

УДК 81`25:811.111(351.86)

DOI <https://doi.org/10.32447/2663-340X-2024-16.10>

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ЛЕКСИЧНИХ ЗАСОБІВ ІЗ КЕРІВНИХ ДОКУМЕНТІВ НАТО У ГАЛУЗІ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ

Іванишин Наталія Любомирівна

*старший викладач кафедри іноземних мов та перекладознавства
Львівського державного університету безпеки життєдіяльності
вул. Клепарівська, 35, Львів, Україна
<https://orcid.org/0000-0003-3297-9367>*

Петров Олександр Олександрович

*кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри германської філології,
перекладу та зарубіжної літератури
Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського
вул. Острозького, 32, Вінниця, Україна
<https://orcid.org/0000-0003-4641-3559>*

У статті розглядаються аспекти перекладу лексичних засобів із керівних документів НАТО, що стосуються галузі цивільного захисту. Проаналізовано особливості, які виникають у процесі перекладу. З початком повномасштабної війни потреби України зросли, Львівський університет безпеки життєдіяльності став базою для міжнародних проєктів, завдяки співпраці з закладами освіти з інших країн. Це підкреслює важливість вивчення спеціалізованої лексики та термінології у сфері цивільного захисту. Відзначено вагомість точності та коректності термінів, оскільки від цього залежить ефективність впровадження міжнародних стандартів у національну практику сфери цивільного захисту. Дослідження базується на аналізі конкретних прикладів перекладу, що ілюструє можливі труднощі та методи їх подолання. Проаналізовано більше ста словосполучень і термінів сфери цивільного захисту в українській та англійській мовах, визначено часто використовувані способи перекладу, а саме транскодування та вербальний переклад. У проаналізованому документі ми знаходимо наступні види транскодування: транскрибування, тобто передача літерами цільової мови звукової форми вихідної мови, транслітерація, змішане транскодування, адаптивне транскодування. Дослідження показало, що контекстуальна заміна застосовується досить часто, особливо у випадках, коли прямий переклад не забезпечує повного розуміння. Менш популярним, але все ж використовуваним методом є описовий переклад, який у вибірці зустрічається рідко, проте ефективний для пояснення складних понять, що не мають прямих аналогів в українській мові. Із труднощів перекладу виділено омонімію та полісемію. У статті розглянуті основні способи перекладу термінів цивільного захисту лише одного із документів НАТО «Ефективне врядування та виховання доброчесності у секторі безпеки та оборони» та надано рекомендації для подальших досліджень і практичного використання під час адаптації міжнародних документів для національних потреб.

Ключові слова: цивільний захист, способи перекладу, документи, НАТО, термін.

Постановка проблеми в загальному вигляді та обґрунтування її актуальності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

3. Kodeks tsyvilnoho zakhystu Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 02.10.2012. No. 5403-VI. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy [Official Journal of the Verkhovna Rada of Ukraine], 2013, No. 34–35, st. 458. [in Ukrainian].
4. Kozak, L. (2007). Zapozichennia yak skladova chastyna ukrainskoi tekhnichnoi terminolohii [Borrowing as a component of Ukrainian technical terminology]. In *Ukrainska terminolohiia i suchasnist: zbirnyk naukovykh prats* [Ukrainian terminology and modernity: collection of scientific works] (Vol. VII, pp. 63–65). Kyiv: KNEU. [in Ukrainian].
5. Korunets, I.V. (2008). *Vstup do perekladoznavstva* [Introduction to translation studies]. Vinnytsia: Nova Knyha [in Ukrainian].
6. Korunets, I.V. (2003). *Teoriia i praktyka perekladu (aspektynyi pereklad)* [Theory and practice of translation (aspect translation)]. Vinnytsia: Nova Knyha [in Ukrainian].
7. Palchevska, O.S., Ivanyshyn, N.L., & Hubysh, P.V. (2023). Osoblyvosti vykorystannia ta perekladu leksychnykh zasobiv anhlomovnykh dokumentiv NATO. [English Language NATO documents lexical means use and translation peculiarities]. *Zakarpatski filolohichni studii* [Transcarpathian Philological Studies], 2023, 27(3), 139–141. [in Ukrainian].
8. Al-Smadi, H. M. (2022). Challenges in translating scientific texts: Problems and reasons. *Journal of Language Teaching and Research*, 13(3), 550–560. <https://doi.org/10.17507/jltr.1303.11>.
9. Bajcic, M. (2010). Challenges of translating EU terminology. In M. Gotti & C. Williams (Eds.), *Legal discourse across languages and cultures*. 1 Jul 2010. <https://ssrn.com/abstract=3649535> (Accessed: May 29, 2024).
10. European Union Law. (n.d.). Glossary of Civil Protection Terms. <https://eur-lex.europa.eu/EN/legal-content/glossary/civil-protection.html>
11. Bohdanova, I.Ye., et al. (2015). *Slovyk terminiv sfery tsyvilnoho zakhystu* [Glossary of civil protection terms] (V.P. Sadkovyi, Ed.). Kharkiv: NUCZU [in Ukrainian].

ASPECTS OF VOCABULARY TRANSLATION FROM NATO GUIDELINES IN THE FIELD OF CIVIL PROTECTION

Ivanyshyn Nataliia Lubomyrivna

*Senior Lecturer at the Department of foreign languages and Translation Studies
Lviv State University of Life Safety
35, Kleparivska Str., Lviv, Ukraine*

Petrov Oleksandr Oleksandrovych

*PhD in Philology, Associate Professor,
Senior Lecturer at the Department of German Philology,
Translation and Foreign Literature
Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University
32, Ostroz'kyj Str., Vinnytsia, Ukraine*

The article examines aspects of translating lexical means from NATO guidance documents related to civil protection. It analyses specific challenges in the translation process, highlighting the importance of accuracy and correct terminology, as these factors determine the effectiveness of implementing international standards in the national civil protection practice. The relevance of studying the vocabulary of civil protection in times of war is emphasised. With the onset of the full-scale war, Ukraine's needs have grown, and the Lviv State University of Life Safety has become a base for international projects, such as EU CHEM REACT, through collaboration with other educational institutions. This underscores the importance of studying specialised vocabulary and terminology in civil protection. The study is based on analysing specific translation examples, illustrating possible difficulties and methods to overcome them. Over a hundred phrases and terms in civil protection in Ukrainian and English were analysed, identifying frequently used translation methods, specifically transcoding and verbal translation. The study also revealed that contextual substitution is often applied, especially in cases where direct translation does not provide full understanding. Less popular but still utilised is descriptive translation, which appears rarely in the sample but proves effective in explaining complex concepts that lack direct equivalents in the Ukrainian language. In the reviewed document, we find the following types of transcoding: transcription, i.e. the transfer of the source language sound form by letters of the target language; transliteration, mixed transcoding, and adaptive transcoding. The article examines the main methods of translating civil protection terms from NATO's documents 'Good Governance and Building Integrity in the Defence and Security Sector: NATO Building Integrity Education and Training Discipline' and provides recommendations for further research and practical use in adapting international documents for national needs.

Key words: civil protection, translation methods, documents, NATO, term.